

CAP AL CONSELL ALIMENTARI DE BARCELONA

Reflexions i propostes
per a la governança de les
**polítiques alimentàries
municipals**

Aquest text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual 4.0 (CC BY-SA 4.0)

Desembre de 2016

COORDINACIÓ:

Llaurant Barcelona

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

Grain

Revista Soberanía Alimentaria Biodiversidad y Culturas

UN ESTUDI DE:

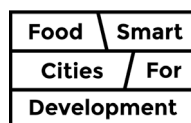

llaurantbarcelona.info

AMB EL SUPORT DE:

Ajuntament
de Barcelona

CAP AL CONSELL ALIMENTARI DE BARCELONA

Reflexions i propostes per a la governança
de les polítiques alimentàries municipals

Desembre de 2016

Aquest document és el resultat d'un procés de diagnosi i debat col·lectiu que ha tingut lloc de forma presencial i a distància amb múltiples persones i col·lectius entre l'octubre del 2015 i el novembre del 2016.

El treball de recopilació i edició ha estat realitzat per l'equip de **Llaurant Barcelona**, la campanya sota la qual s'ha desenvolupat aquest procés.

ÍNDEX

Introducció

L'aposta municipalista per les polítiques alimentàries 7

1 Els Consells Alimentaris Municipals

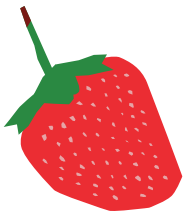
Una eina per a la sobirania alimentària 11

2 Cap al Consell Alimentari de Barcelona

Elements per al debat 15

3 Començant a caminar

Propostes per a la posada en marxa 27

INTRODUCCIÓ

L'APOSTA MUNICIPALISTA PER LES POLÍTIQUES ALIMENTÀRIES

El món local està en estat de canvi. La irrupció i consolidació en el context estatal d'apostes polítiques municipalistes ha fet aflorar i prendre embranzida a noves lògiques socials que prioritzen la dimensió comunitària, la importància dels espais locals, la necessitat de coproduir estratègies i accions o la conveniència de recuperar sobirania: política, econòmica, cultural, social... i també alimentària.

El procés que ha portat a elaborar aquest document s'emmarca de ple en aquest context. Es tracta d'una proposta col·lectiva per la creació d'un Consell Alimentari Municipal a la ciutat de Barcelona, una eina de participació i governança que ha de servir per avançar cap a la transformació del sistema alimentari actual. La importància d'aquest òrgan (i de la proposta en si mateixa) és doble: per una banda perquè cristal·litza aquesta nova lògica sobre com s'han de resoldre les necessitats socials, des de la confluència i la coproducció, i per l'altra perquè permetrà definir i gestionar col·lectivament les futures polítiques públiques municipals que tinguin relació amb la qüestió de l'alimentació. Tot això, val la pena apuntar-ho, si s'articula amb una voluntat de diàleg real, fugint de figures protocol·làries molt visuals però d'escassa operativitat, incidència o utilitat.

En aquesta aposta, Barcelona no està sola ni parteix de zero. Avui dia existeixen més de 250 Consells Alimentaris a Amèrica

del Nord, prop de 50 al Regne Unit, i diversos més repartits per tot el món, alguns amb experiència de diverses dècades de funcionament. A Europa, més de 100 ciutats europees han adquirit el compromís de desenvolupar polítiques alimentàries urbanes, entre les quals es destaca i recomana la creació d'un Consell Alimentari. I també a Espanya, un nombre creixent de ciutats (València, Bilbao, Saragossa, Còrdova, Madrid o Valladolid, entre d'altres) està realitzant passos decidits amb la voluntat de treballar la qüestió de l'alimentació amb la importància que es mereix.

A escala local, la proposta que es formula en aquest document és el resultat de reunir i relligar una munió d'opinions i reflexions formulades en el marc de Llaurant Barcelona,¹ un procés de diàleg i treball entre institucions, sector privat i societat civil que s'ha desenvolupat des de l'any 2014 i fins al novembre del 2016. Les reunions, les jornades i els grups de treball que s'han format en aquest marc han servit per generar, a més d'aquest document, un recull de propostes pel desenvolupament de polítiques municipals² i una guia sobre Consells Alimentaris.³ El procés respon als compromisos internacionals contrets per l'Ajuntament de Barcelona en matèria alimentària, entre els quals destaquen el Pacte de política alimentària urbana de Milà,⁴ firmat l'octubre del 2014, i el projecte europeu Food Smart Cities for Development,⁵ on la ciutat ha participat a través d'una col·laboració entre l'Ajuntament de Barcelona, la Fundació GRAIN i la Revista Soberanía Alimentaria, Biodiversidad y Culturas.

1 Podeu trobar una explicació més detallada del procés, així com tots els documents de resultats a www.llaurantbarcelona.info.

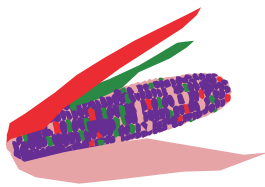
2 *Mesures per a construir sobirania alimentària a Barcelona: Recull de propostes per al desenvolupament de polítiques municipals*, 2016. Disponible a www.llaurantbarcelona.info.

3 *Los Consejos Alimentarios: Una herramienta municipalista para la transformación del sistema alimentario*, 2016. Disponible a www.llaurantbarcelona.info.

4 Vegeu el text complet, signat el 15 d'octubre de 2015. PDF disponible a [Milan Urban Food](http://www.milanurbanfoodpolicy.org).

5 Vegeu-ne més informació a www.milanurbanfoodpolicy.org/project.

La proposta de creació d'un Consell Alimentari està estructurada en tres blocs. En el punt 1, es fa una breu introducció als Consells Alimentaris i s'aporten idees que permeten entendre la seva rellevància en la construcció de sobirania alimentària des del món local. En el punt 2, el bloc principal, es presenten les reflexions més rellevants que han anat sorgint en el marc del procés de formulació de la proposta, i que constitueixen elements de debat aplicats al cas concret i situació actual de la ciutat de Barcelona. Finalment, en el punt 3 es presenta una proposta específica sobre com implementar un Consell Alimentari a la ciutat de Barcelona, afegint també algunes consideracions a tenir en compte per la seva futura posada en marxa.

Els Consells Alimentaris són entitats o espais de deliberació amb l'objectiu principal de definir, modificar o desenvolupar polítiques alimentàries.

ELS CONSELLS ALIMENTARIS MUNICIPALS

UNA EINA PER A LA SOBIRANIA ALIMENTÀRIA

Amb aquesta proposta, s'enceta un camí difícil però engrescador per a l'Ajuntament de Barcelona, una institució que és gran en dimensions però que s'hauria de mantenir petita en concepció, propera, local. Esperem que sigui la primera passa de moltes que vindran. El paper dels col·lectius que treballem per la sobirania alimentària haurà de ser, segons el moment, el de facilitar, acompanyar, pressionar, criticar o proposar, amb la vista fixada a l'objectiu comú de transitar cap a un sistema alimentari més just i més humà.

En essència, els Consells Alimentaris són entitats o espais de deliberació on convergeixen diferents actors d'un determinat espai geogràfic (municipal, regional o estatal) amb l'objectiu principal de definir, modificar o desenvolupar polítiques alimentàries. La major part d'aquests Consells incorporen tant membres de les administracions públiques com representants del sector privat i de la societat civil, habilitant espais que tenen múltiples funcions: establir connexions, millorar la coordinació, ser un fòrum de discussió, informar i sensibilitzar sobre temes alimentaris, etc.

El nom, la composició, l'estructura o les regles de funcionament són alguns dels elements que varien molt significativament entre els diversos Consells Alimentaris, adaptant-se tant a la conformació i trajectòria de l'òrgan com a les necessitats del territori en qüestió. L'origen dels Consells també pot ser molt divers: en

alguns casos neixen d'iniciativa de les administracions, d'altres arran de col·lectius i ONG, d'altres del mateix teixit veïnal i comunitari. Amb tot, hi ha dues idees centrals que comparteixen tots els casos d'èxit i que són essencials per tal de poder assolir els objectius generals d'un Consell: d'una banda, que cal contemplar el sistema alimentari des d'un enfocament holístic, i de l'altra, que és necessari integrar la major diversitat possible d'actors en la gestió de la seva governança.

A propòsit d'això, una pregunta ben rellevant és: **els Consells Alimentaris poden resultar eines útils per aconseguir una major sobirania alimentària?** Sembla evident que cada cop més gent creu que sí. **Que poden ser-ho en la mesura que obren la porta a la participació popular en la construcció de polítiques alimentàries que poden resultar un revulsiu molt important en la dinàmica i transformació dels sistemes agroalimentaris.**

Des d'un Consell Alimentari poden plantejar-se actuacions que tenen a veure amb una gran diversitat d'objectius tan necessaris com importants: el dret a l'alimentació justa, de proximitat i saludable de tota la població; la sostenibilitat social i ambiental del sistema alimentari des de totes les perspectives (gènere, classe, ètnia, etc.); el canvi de model cap a una alimentació agroecològica i de proximitat; el manteniment i millora de la riquesa de la biodiversitat local; la potenciació dels recursos locals, comunals i col·lectius; la corresponsabilitat dels actors implicats en el sistema alimentari municipal; la identificació d'espais d'actuació prioritaris; la generació d'un pol de motor de canvi i paraigua de propostes en funcionament; la creació de noves dinàmiques territorials, etc.

Ara bé, que els Consells Alimentaris afavoreixin la codefinició de polítiques públiques no és suficient per garantir que la seva tasca sigui efectiva en la lluita per la sobirania alimentària. Perquè això sigui així, és necessari que aquest plantejament estigui al nucli del Consell i dels qui el conformen. Cal compartir i explicitar una voluntat transformadora, l'aposta per l'agroecologia, la dimensió de justícia social i territorial, la necessitat de reconnectar el camp i la

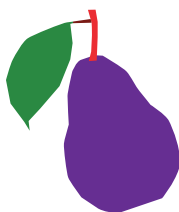
ciutat. **Més que els noms i les formes, allò que diferencia els Consells realment transformadors és la fermesa d'aquesta aposta, la mesura en què tinguin una visió clara, decidida i valenta a favor de la sobirania alimentària.**

I encara així cal tenir ben present que, des d'una perspectiva global, apostar pels Consells Alimentaris com a palanca de canvi dels sistemes alimentaris planteja alguns reptes importants que van lligats a la seva dimensió essencialment urbana. Per una banda, un dels pilars del moviment per la sobirania alimentària és la centralitat que hi té la petita pagesia, i és necessari esforçar-se perquè aquesta visió es reflecteixi també en els Consells Alimentaris. Altrament, aquests poden encaminar-se fàcilment cap a dinàmiques que accentuïn la posició de subalternitat que ja té el món rural arreu i que és una de les lloses que dificulten la transformació dels sistemes alimentaris. Per altra banda, cal fer explícita la dependència que tenen les ciutats respecte als seus espais productius, i visibilitzar clarament que la sobirania alimentària dels pobles només podrà assolir-se de la mà d'un territori rural viu i digne. Reconèixer la dualitat camp-ciutat implícita al nostre model territorial com un element d'insostenibilitat permanent evitarà caure en la il·lusió que des de les ciutats poden resoldre's els problemes d'alimentació i, encara més, de model alimentari.

Amb tots els reptes i les dificultats, és important que en el context actual es reconeguin els Consells Alimentaris com a eines que poden estar al servei de la sobirania alimentària. Qui impulsa un Consell Alimentari, tingui la visió que tingui, ho fa amb la voluntat d'enfortir la governança local, d'obrir espais de participació ciutadana, de transformar el sistema alimentari des dels petits territoris. És aquesta dimensió local (des de baix, d'escala petita) la que conforma un dels vincles més forts entre els Consells Alimentaris i el paradigma de la sobirania alimentària. **Els escenaris municipalistes i la construcció d'alternatives de caràcter popular no només encaixen bé amb la lluita global dels petits agricultors, sinó que en són part essencial. I és aquesta dimensió local,**

també, la que condueix a la pregunta segurament més rellevant: com es construeix sobirania alimentària en cada territori? En altres paraules, quines estratègies i quines actuacions són les més adients en cada context geogràfic i històric? Aquesta és la pregunta que hem intentat abordar col·lectivament per mitjà de Llaurant Barcelona, i el resultat és el que s'exposa a la resta del document.

En el marc del procés de Llaurant Barcelona també s'ha editat el document *Los Consejos Alimentarios: Una herramienta municipalista para la transformación del sistema alimentario*, on s'aprofundeix en la figura dels Consells Alimentaris a través de nombrosos exemples, casos d'èxit i explicacions més detallades. En recomanem la seva lectura a tothom que estigui interessat a conèixer millor aquests òrgans.

CAP AL CONSELL ALIMENTARI DE BARCELONA

ELEMENTS PER AL DEBAT

Imaginar-se la creació d'un Consell Alimentari Municipal comporta navegar per una sèrie de qüestions que requereixen una solució determinada. En aquest apartat s'exposen diversos arguments que tenen a veure amb aquest mar de dubtes i que han sorgit en el marc de Llaurant Barcelona, és a dir, d'un procés de reflexió adaptat específicament al moment actual i a la ciutat de Barcelona.

Els debats es presenten al voltant de 7 qüestions que remeten a una idea o una parella d'idees: aposta política; nom; visió conjunta i pluralitat dels actors; composició i estructura; escala territorial; dinamització i dotació de recursos; i articulació entre sector privat, societat civil i Ajuntament. A cada apartat s'hi incorpora també una reflexió de síntesi, si bé no sempre té un caràcter absolut, reflex que molts dels debats són complexos i continuen oberts.

A més a més, al llarg dels debats s'han anat repetint i prioritant dues idees d'abast transversal que ajuden a donar criteri i sentit global a la resta de discussions.

→ La primera d'aquestes idees és que **cal aprofitar al màxim l'escenari actual i adoptar una visió pragmàtica i realista per tal d'avançar tant com sigui possible en la creació de sobirania alimentària a l'espai municipal i metropolità de Barcelona**. Això vol dir que a l'hora de prendre decisions cal partir de la finestra d'oportunitat i la correlació de forces actuals, amb totes les seves limitacions, i plantejar-se quines opcions poden ser les més efectives a curt, mitjà i llarg termini. És convenient prioritzar aquestes visions a debats més idealistes o apriorístics sobre quina seria la manera de procedir desitjada, sense renunciar tanmateix a la necessitat de reflexionar contínuament sobre la direcció del procés, ni perdre una visió global que sigui independent del context concret del moment.

→ La segona idea transversal a tots els debats és que **cal assegurar la capacitat de desenvolupar les decisions que prengui el Consell Alimentari, garantint l'aprovació i execució de les polítiques o propostes que s'hi formulin**. És cabdal que el treball que es desenvolupi en el si del Consell tingui unes conseqüències clares en forma d'actuacions públiques a la ciutat de Barcelona, altrament perdrà embranzida i reconeixement i acabarà esdevenint inútil. Per fer-ho, cal assegurar que l'òrgan disposi de legitimitat (tant formal i normativa com simbòlica o de discurs) i de poder (en la seva definició més bàsica de capacitat de provocar canvis).

En l'esfera pràctica, això significa que el que marcarà el format o composició (o qualsevol altre aspecte rellevant) del Consell seran les possibilitats que aquestes opcions permetin, en el context actual, d'aconseguir la capacitat d'incidència necessària en la formulació i execució de polítiques alimentàries.

A) APOSTA POLÍTICA

Com a òrgan de governança, la creació d'un Consell Alimentari Municipal no assegura per si mateixa la consecució d'uns objectius concrets, sinó que depèn de quins actors en formin part, de quina estructura tingui, dels mecanismes de funcionament, etc. De fet, la implementació de certs tipus de consells podria ser més perjudicial que no pas beneficiosa en la mesura que afavorís els interessos dels actors que no defensen una transformació del sistema alimentari actual. Per evitar-ho, cal que el promotor del consell expliciti clarament quina és la seva voluntat política i que es desplegui en conseqüència.

Al seu torn, la complexitat interna de l'Ajuntament de Barcelona (on hi ha molts departaments que treballen qüestions relacionades amb l'alimentació, sovint de forma descoordinada) també genera un risc semblant, i és que l'actuació municipal d'una banda pot afavorir la transició cap a models agroalimentaris més sostenibles mentre de l'altra recolza els pilars de l'actual model agroindustrial. Dotar el conjunt de l'Ajuntament d'una política alimentària clarament definida seria, a més d'una novetat, una forma de garantir que no es produeixen aquestes contradiccions en l'actuació municipal, com sí que ha passat fins ara pel fet que, a falta de directrius clares, els diferents departaments han tingut la llibertat de fixar-se els seus propis objectius i línies de treball (i que sovint no han anat gaire alineades amb els plantejaments de la sobirania alimentària).

Tant per un motiu com per l'altre, **cal que l'Ajuntament es doti d'una aposta política molt clara en matèria alimentària i que aquesta es tradueixi tant en línies d'actuació per als diferents departaments de l'ens com en la creació d'un Consell Alimentari que s'orienti decididament cap a la defensa de la sobirania alimentària.** Això requereix un posicionament ferm i valent per part de la institució que resultarà imprescindible per elaborar, legitimar i aplicar polítiques que treballin de forma efectiva per una transformació del model alimentari.

B) NOM

Si bé el nom no fa la cosa, la nomenclatura amb què es defineixi el Consell Alimentari tindrà una certa importància tant en la seva manera de funcionar com en la percepció pública que se'n tingui. Les experiències en funcionament a altres ciutats han adoptat una gran diversitat de noms, que utilitzen des de la forma més comuna, *consell*, fins a conceptes com *aliança*, *comitè*, *grup directiu*, *plataforma* i d'altres. A l'hora de valorar quin és el més adequat per a Barcelona, cal tenir en compte diferents elements:

- En primer lloc, l'existència de reglaments que determinen què és un consell municipal suggereixen evitar certes nomenclatures, com podria ser la de «Consell Alimentari Municipal de Barcelona», per tal de no veure's en l'obligació d'incorporar les estructures i normatives que se'n deriven.
- Més enllà dels reglaments, l'òrgan pot adoptar un perfil molt proper a l'administració o un de més autònom, tal com es discuteix a a l'apartat G d'aquest bloc. Seria recomanable que la nomenclatura fos concordant amb aquesta visió, prenent noms de l'estil de *consell* o *grup de treball*, si s'opta per la primera opció, o el d'*observatori* o *plataforma*, si es tracta de la segona.
- En darrer lloc, cal valorar l'opció d'anomenar l'òrgan de tal manera que se'n faci explícita la seva orientació, amb noms com «Consell Alimentari per la Sobirania Alimentària» o «Consell Agroecològic» o, al contrari, optar per nomenclatures més *neutres* sense que això impliqui renunciar a aquest posicionament polític que s'ha argumentat en el punt anterior.

Hi ha múltiples opcions per anomenar el que aquí denominem genèricament com a «Consell Alimentari», i **caldrà valorar la pertinència de cada nom en funció de què s'acordi per a la resta de qüestions, buscant que el nom sigui el més explicatiu i coherent possible amb el tipus d'òrgan que representi.**

C) VISIÓ CONJUNTA I PLURALITAT DELS ACTORS

En la formulació d'un Consell Alimentari hi ha dues idees centrals que poden entrar en contradicció i que cal resoldre de la millor manera: per una banda, la conveniència de desenvolupar una «visió conjunta» o objectius generals, siguin més amplis o més concrets, amb els quals tots els actors puguin comprometre's; per altra banda, la necessitat de constituir un consell inclusiu, ampli, que asseguri la major diversitat possible d'actors.

De la primera se'n deriva la idea que, si el que es vol és constituir un Consell Alimentari que treballi clarament en defensa de la sobirania alimentària, aquesta ha de ser la «visió conjunta» que estigui al nucli del Consell i de tots els actors que en formin part. Això es pot manifestar de forma explícita (per exemple, amb el compromís de treballar «per la sobirania alimentària») o no (per exemple, mantenint formulacions més genèriques com «actuar per aconseguir un sistema alimentari més sostenible i just»), però en qualsevol cas haurà de tractar-se, *de facto*, d'un «Consell Alimentari per la Sobirania Alimentària». Una possible conseqüència d'això és que caldrà vetllar perquè tots els actors que en formin part comparteixin aquesta visió. Això és especialment rellevant en el cas del personal de l'Ajuntament que en formi part (tant si són tècnics com polítics), que convindrà que tinguin una capacitat crítica i voluntat de transformació per tal d'afavorir els processos en comptes de bloquejar-los. Això ha de ser complementari (i no l'alternativa) a la necessitat de marcar una política alimentària clara per part de l'Ajuntament, com ja s'ha argumentat. Tanmateix, la reflexió és igualment vàlida si en el Consell participen, més enllà de l'Ajuntament, altres organitzacions que tinguin opinions plurals respecte al tema: convindrà vetllar perquè en formen part les persones més properes a la visió de la sobirania alimentària.

D'altra banda, també cal tenir en compte que una de les característiques inherents a un Consell Alimentari és que sigui plural i

divers en la seva composició, i això pot voler dir incloure actors que no són defensors clars de la sobirania alimentària (però que poden veure la idea amb tolerància o simpatia) o fins i tot actors clarament contraris a aquesta aposta política. I això és així perquè com més restringit sigui el Consell, menys capacitats, poder i legitimitat tindrà l'òrgan. Per contra, com més ampli, més possibilitats de donar sortida a les seves decisions i més punts de vista podrà captar en les discussions que hi tinguin lloc.

Una possibilitat per resoldre aquest compromís entre confluència de visió i pluralitat dels actors és aplicar la lògica que és imprescindible que el Consell pugui desenvolupar les decisions que prengui. En aquest sentit, segurament **caldrà comptar per una banda amb els actors que siguin necessaris per a l'aplicació de les mesures que es vulguin impulsar** (per exemple, pagesia convencional de l'Àrea Metropolitana) **i, per l'altra, amb els actors que possibilitin l'aprovació i l'aplicació de les resolucions que surtin del Consell** (per exemple, alguns grups polítics municipals). **Més enllà d'aquestes línies, segurament no té cap sentit incloure actors que no defensin clarament la sobirania alimentària**, ja que la seva participació dificultaria l'assoliment d'objectius comuns sense aportar-hi res a canvi.

D) COMPOSICIÓ I ESTRUCTURA

Més enllà de comptar amb una visió compartida o no, aconseguir reflectir una certa pluralitat és una qüestió complexa en si mateixa. En primer lloc, per la necessitat d'integrar en un mateix òrgan actors amb interessos i maneres de fer molt distintes: els professionals de les diferents baules de la cadena agroalimentària (productors, distribuïdors, comercialitzadors, consumidors, etc.), que tenen una relació molt central i directa amb l'alimentació; els investigadors o experts en sistemes alimentaris, que tenen una visió més global i reflexiva sobre el seu funcionament; els actors

que intervenen en l'alimentació d'una manera més accessòria i sectorial (salut, educació, serveis socials, lluites contra la pobresa i contra el malbaratament alimentari, etc.); i d'altres col·lectius, com ONG, associacions de veïns, cooperatives de consum, etc.

Per altra banda, també cal assegurar la funcionalitat del consell, ponderant la representativitat (que tendeix a un major nombre d'actors) amb l'operativitat (que sol requerir un nombre d'actors limitat). Això és especialment rellevant en el cas de l'Ajuntament, on hi ha molts departaments diferents que hi estan implicats i convé representar-los tots, així com assegurar la seva coherència interna, però també a l'hora de representar la societat civil o els col·lectius professionals.

Aquestes necessitats que tenen a veure amb la composició del Consell van acompanyades de l'estructura que aquest tingui, i que pot adoptar formes molt diferents. Per si mateixa, l'estructura de funcionament no presenta gaires condicionants més enllà de la necessitat que sigui clara i permeti funcionar amb efectivitat. En aquest sentit, ha de respondre a les altres necessitats del Consell, i pot servir per desbloquejar el xoc que genera la composició dels actors.

És convenient pensar en la composició i en l'estructura del Consell de forma conjunta, ja que això pot ajudar a resoldre algunes de les tensions que es puguin generar, molt especialment en relació al compromís entre representativitat i operativitat dels membres del Consell. Dues possibilitats que tenen a veure amb plantejar diferents espais de treball i decisió, i que podrien donar-se per separat o de forma complementària, serien: a) disposar d'espais de coordinació i consens de tipus sectorial (entre departaments de l'Ajuntament, entre productors, entre petits comerciants, etc.) que llavors deleguin les seves decisions en uns representants que seran els qui assistiran al Consell, i b) plantejar el Consell com un espai participat ampli però on assisteixin només els implicats més directament amb el conjunt de temes que s'hi debatin, habilitant de forma paral·lela grups de tre-

ball *ad hoc* que tractin temes concrets i on s'impliquin els actors més interessats en el tema en qüestió.

E) ESCALA TERRITORIAL

La necessitat d'incorporar actors amplis i que facilitin l'aplicació de les mesures obliga a tractar la dimensió territorial dels sistemes alimentaris. Aquí cal tenir present que el sistema alimentari de la ciutat de Barcelona és només part d'un conjunt que abasta com a mínim l'Àrea Metropolitana de Barcelona, i molt fàcilment el conjunt de Catalunya. I aquest conjunt no té únicament una dimensió funcional, de sistema alimentari, sinó que també té una lògica relacional, en el sentit que genera influències i interdependències fortes entre Barcelona i les altres ciutats de l'espai metropolità. Això contrasta amb els límits del terme municipal de Barcelona, que és on té competència directa l'Ajuntament i que tanmateix inclou només una part molt limitada del conjunt dels actors que intervenen en el seu sistema alimentari.

Aquesta situació genera una de les contradiccions més fortes de la finestra d'oportunitat actual, tant des de les polítiques públiques que es poden proposar com des de la possible creació d'un Consell Alimentari. I és que mentre la necessitat d'aprofitar el moment per prioritzar les propostes més factibles porta a adoptar una visió essencialment municipal, el caràcter propi d'un enfocament agroecològic requereix tractar el sistema alimentari de forma holística i a partir de la seva realitat funcional, que és molt més àmplia. En el cas del Consell, això genera tensió entre dues necessitats que cal ponderar: per una banda, el major nombre possible d'actors d'àmbit extramunicipal, que concorda amb una visió més realista de la realitat territorial, i per l'altra la limitació a actuacions estrictament municipals que permetin una concreció i aplicació senzilles de les mesures acordades, ni que siguin més petites.

En aquest sentit, i sense restar importància a la dimensió metropolitana que forçosament han de tenir les discussions sobre sistemes alimentaris, **cal prioritzar les actuacions que puguin abastar-se i tinguin sentit des de l'àmbit municipal, ja que segurament seran les més factibles.** En conseqüència, els únics actors no-municipals que convé incorporar al Consell són aquells que esdevinguin imprescindibles per al desenvolupament de les polítiques previstes i convindrà no prioritzar els que no ho siguin, per molt que puguin generar diàlegs interessants.

Com a contrapartida, també **caldrà treballar en l'articulació d'altres espais de diàleg i discussió des d'on es pugui començar a abordar les polítiques alimentàries d'àmbit metropolitana i/o regional** (Consells Comarcals, Diputació, Parlament, etc.). Molt especialment, **convé plantejar-se quin rol podria adoptar l'Àrea Metropolitana de Barcelona** en tant que organisme idoni des d'on implementar actuacions coherents amb les lògiques del sistema agroalimentari metropolità.

F) DINAMITZACIÓ I DOTACIÓ DE RECURSOS

Si sigui quina sigui la composició i l'estructura del Consell, per tal de garantir el seu bon funcionament des d'un inici cal tenir en compte que qualsevol òrgan requereix un esforç de manteniment i dinamització, i també que els actors que hi hagin de participar parteixen de necessitats molt diverses.

Per una banda, caldrà assegurar-se que la institució impulsora, en aquest cas l'Ajuntament, disposa de recursos suficients per a convocar-ne les trobades, habilitar els espais de treball i donar suport tècnic a la feina del Consell. Cal comptar amb la participació voluntària del gruix dels actors, però la feina de l'òrgan s'ha de poder recolzar en una base de dedicació laboral de tècnics de l'Ajuntament.

Per altra banda, cal garantir que l'assistència a les reunions del Consell sigui compatible amb les obligacions laborals de tots els actors, vetllar per convocar-les en uns horaris que acomodin el màxim de gent i plantejar també la necessitat d'ajudes econòmiques compensatòries per facilitar l'assistència de productors o comerciants, per exemple.

Finalment, és necessari pensar en el tipus de lideratge que tindrà el Consell. En aquest sentit, podria ser molt positiu que l'òrgan compti amb una persona que actuï com a punt de referència clar i compartit, tant pels propis membres del Consell com pels qui s'hi vulguin dirigir des de fora. Aquesta persona no ha de ser necessàriament un responsable o tècnic de l'administració municipal, però sí que cal que aquesta vetlli perquè hi sigui i s'identifiqui fàcilment.

És imprescindible que l'Ajuntament dediqui recursos suficients, tant econòmics com de personal tècnic, a la posada en marxa i el desenvolupament del Consell.

G) ARTICULACIÓ ENTRE SECTOR PRIVAT, SOCIETAT CIVIL I AJUNTAMENT

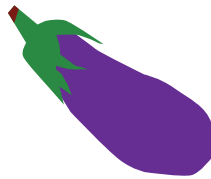
Partint de la idea que en l'escenari actual el més convenient és que tant administració com societat civil i sector privat participin del Consell, l'articulació entre aquests tres tipus d'actors és una qüestió complicada. Essencialment, les possibilitats són tendir cap a un òrgan més autònom i separat de l'estructura de l'Ajuntament (però amb la seva participació) o bé plantejar el Consell com un espai proper i ben integrat a l'entramat del consistori.

D'un costat, cal contrastar aquest debat amb el de l'objectiu del Consell. Si es tracta d'un òrgan que ha de tenir una funció purament assessora i de consulta, segurament serà més lògic que tingui un caràcter força autònom respecte l'Ajuntament. En canvi, si ha de tendir a adoptar orientacions i decisions que seran vinculants

o que tindran un pes polític gran, segurament convindrà que estigui més integrat a l'estructura del consistori.

De l'altre, tindrà també molta importància quina sigui la voluntat de l'Ajuntament vers el consell, en tant que impulsor i responsable de les polítiques municipals. Si l'Ajuntament vol que el Consell s'impliqui en el desenvolupament, el seguiment o l'aplicació d'un Pla Alimentari acordat pel govern municipal, seria coherent que el Consell fos un espai de participació molt proper a la dinàmica de l'Ajuntament. Si per contra es preveu que aquestes tasques les desenvoluparan directament els diferents departaments, i es reserva el Consell per unes funcions d'orientació, proposició i avaluació externa, llavors la seva tasca serà més útil com més autonomia aconsegueixi.

Les diferents opcions d'articulació entre el Consell Alimentari i l'estructura de l'Ajuntament tenen beneficis i inconvenients que s'hauran de ponderar en funció dels objectius que el mateix Consell es marqui i del paper que l'Ajuntament estigui disposat a atorgar-hi.

El context en què ens trobem permet començar a caminar de forma decidida cap a la tan necessària transformació del sistema agroalimentari municipal i metropolità de Barcelona.

COMENÇANT A CAMINAR

PROPOSTES PER A LA POSADA EN MARXA

Un cop tancat el procés de Llaurant Barcelona, és d'esperar que la inèrcia adquirida faci que la proposta del Consell comenci a concretar-se. Per una banda, convé que els col·lectius que defensen les idees de la sobirania alimentària mantinguin la pressió perquè aquest comenci a desenvolupar actuacions al més aviat possible. També seria molt positiu que es conservés la voluntat d'incidència del moviment en la dinàmica de l'Ajuntament, en sentit ampli. Per la seva banda, tant en el marc de Llaurant Barcelona com en documents com el Pacte de Milà, l'Ajuntament ha adquirit compromisos que ha de complir. En les jornades que s'han celebrat durant el darrer any (2016), l'equip de govern municipal ha manifestat la voluntat de donar continuïtat a la proposta de Consell Alimentari amb la creació d'un «espai participat» sobre política alimentària, així com l'aprovació i el desenvolupament d'un primer paquet de mesures concretes. Més enllà d'aquestes directrius, però, encara queda per definir quin serà el full de ruta a seguir.

Com a síntesi dels debats realitzats i amb la voluntat d'ajudar a concretar aquests propers passos, a continuació llançem una proposta d'implementació d'un Consell Alimentari.

La idea pretén conjugar la voluntat expressada per l'Ajuntament amb les visions compartides més àmpliament pels participants dels diversos tallers i reunions, i es basa en dues fases successives de desenvolupament, que són:

1. **Creació imminent d'un «espai participat sobre alimentació»** per començar a treballar en el seguiment i el desenvolupament de polítiques alimentàries municipals. L'espai ha d'actuar com a prova pilot del futur Consell, tot avaluant diverses possibilitats d'estructura, funcionament i objectius. El caràcter provisional i de baix perfil polític d'aquest espai participat ha de permetre posar-lo en funcionament de forma ràpida, durant el primer trimestre del 2017, de manera que pugui acompanyar des de bon principi la posada en marxa del primer bloc de mesures municipals sobre alimentació.
2. **A mitjà termini, creació del Consell Alimentari de Barcelona** en substitució de l'espai participat, tot donant continuïtat a la tasca realitzada fins al moment, consolidant-la i ampliant-la. L'estructura del Consell ha de garantir un caràcter més permanent, més visibilitat pública i una major autonomia respecte l'engranatge municipal. Considerem que convindria finalitzar aquesta segona fase (i per tant constituir el Consell) al llarg de l'any 2018.

Amb aquesta proposta, podrien **fer-se compatibles dues necessitats del moment actual: per una banda, la de disposar de temps per acabar de definir com s'implementarà el Consell Alimentari de la ciutat, i per l'altra, la de començar a treballar ràpidament la governança de les polítiques alimentàries municipals** des d'una visió més àmplia. Així, sense ajornar *sine die* la creació del Consell (cosa que portaria al risc que perdés embranzida i s'acabés perdent l'oportunitat), es disposa tanmateix d'un marge de temps flexible per madurar col·lectivament la idea, fer proves, discutir-ne millor les possibilitats i assegurar-se que l'Ajuntament podrà entomar la creació de l'òrgan definitiu amb tota preparació i garanties.

I si es tira endavant amb aquesta proposta, què caldrà tenir en compte? Sense possibilitat de ser exhaustius, hi ha algunes idees que ja cal posar sobre la taula:

- ➔ Una manera possible d'**abordar la primera fase a tall de «prova pilot»** seria centrar la tasca de l'espai participat en un àmbit temàtic concret, com mercats o compra pública, i fer un seguiment exhaustiu de les qüestions que hi tinguin relació més directa. Marcar i complir uns objectius concrets (per exemple, avaluar les mesures que s'estiguin impulsant i proposar-ne formes de continuïtat) pot ajudar a conduir els primers passos de l'òrgan. Fer-ho en un àmbit acotat pot evitar també que la magnitud de la qüestió alimentària desbordi la capacitat de treball des d'un bon principi. De forma progressiva, podria anar ampliant-se el focus a més àmbits, per tal d'iniciar el Consell Alimentari abordant el conjunt de la política alimentària municipal.
- ➔ Una estratègia clau, tant en una fase com en l'altra, serà **incorporar a les tasques del Consell petits projectes amb garanties d'èxit**, tant si ja estan en marxa com si s'han d'impulsar de nou, que tinguin molta potència comunicativa i simbòlica i amb resultats que siguin difícils de qüestionar. Aquestes «victòries ràpides» dotaran de legitimitat al Consell i resultaran essencials per poder abordar projectes més complexos a mitjà termini. I en sentit contrari, caldrà evitar iniciar la tasca del Consell amb actuacions molt ambicioses i estructurals que puguin restar-hi massa poder i capacitat d'incidència política, per importants que puguin ser.
- ➔ La creació d'un nou òrgan de governança com serà el Consell Alimentari requereix dotar la proposta de legitimitat i acceptació pública, i per aconseguir-ho sembla necessari que s'entengui clarament quina serà la seva funció i que generi un apoderament col·lectiu que serveixi de base al Consell. La proposta d'implantació formulada obre la porta a aprofitar la primera fase per **articular una campanya comunicativa destacada que remarqui la importància de la qüestió alimentària i que doti d'un context apropiat per a la creació del Consell Alimentari** definitiu.

➡ De cara a finalitzar la proposta de creació de l'espai participat, i també un cop aquesta ja estigui en marxa i es vagi preparant el pas a Consell Alimentari, serà necessari **disposar d'un punt de referència clarament identificable a on qualsevol de les persones i col·lectius que han estat participant en el procés de Llaurant Barcelona pugui dirigir-se** per conèixer l'estat del procés i aportar propostes (per exemple, per anar completant el mapa d'actors del futur Consell, o sobre elements a tenir en compte en el seu funcionament). El pensament col·lectiu que ha nodrit aquest document, si s'habilita un espai per seguir canalitzant-lo, podrà ajudar a abordar moltes de les qüestions que s'han plantejat al punt 3 i que no estan resoltes, i moltes altres que no figuren en aquest document, com les regles de funcionament, el tipus de representació (a títol personal o a nom de col·lectius) dels integrants del consell, els mètodes d'incorporació, etc.

La posada en marxa d'aquesta proposta o de qualsevol altra depèn per ara de l'Ajuntament de Barcelona i de com evolucionin els condicionants tècnics i polítics de la ciutat durant els mesos vinents. En qualsevol cas, sembla força clar que ben aviat la situació haurà començat a moure's de forma ràpida. Cal esperar que, sigui de la forma que sigui, el context en què ens trobem permeti començar a caminar de forma decidida cap a la tan necessària transformació del sistema agroalimentari municipal i metropolità de Barcelona, i que en el camí seguim trobant espais per reunir-nos, intercanviar idees i donar veu a la intel·ligència col·lectiva.

llaurantbarcelona.info

AMB EL SUPORT DE:

Ajuntament
de Barcelona

